

Nr 688

Av fru Kristensson, om viss kombination av påföljder för brott.

(Lika lydande med motion nr 567 i Första kammaren)

Enligt 1 kap. 5 § brottsbalken kan domstol ej döma till flera påföljder för samma brott med mindre annat är stadgat. Möjlighet finns att kombinera villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till vård enligt barnavårdslagen med dagsböter för samma brott. Därjämte kan allmän påföljd eller disciplinstraff och ämbetsstraff ådömas samtidigt. Domstolarna har genom 1 kap. 6 § brottsbalken fått möjlighet att vid bestämmande av påföljd för flera brott kunna kombinera fängelse för visst eller vissa brott med villkorlig dom eller skyddstillsyn för brottsligheten i övrigt. Denna kombination kan bli lämplig, t. ex. när domstolen har att taga ställning till brottslighet som omfattar rattfylleri och förmögenhetsbrott, vilket förekommer mycket ofta.

Brottsbalken har givit domstolarna större möjligheter att differentiera påföljden än som förut varit fallet. Vid bestämmande av påföljd för ett och samma brott bibehålles dock en restriktiv inställning från vilken endast göres i lag stadgade undantag, vilka redovisats ovan. Det har dock visat sig att det kan förekomma fall då det kan vara lämpligt med en annan påföljds kombination, nämligen fängelse och skyddstillsyn. Domstolen kan finna att det av allmänpreventiva skäl bör ådömas den tilltalade ett kortvarigt frihetsstraff, medan behovet av övervakning gör sig gällande som grund för påföljden skyddstillsyn. Det bör härvid anmärkas att endast den som undergår fängelse i sex månader eller mera ställes under övervakning vid frigivningen.

Möjligheten att kombinera skyddstillsyn med anstaltsbehandling torde inte vara till fyllest, emedan anstaltsbehandlingen är snävt tidsbegränsad och i princip inte är tänkt för personer över 23 år. Om det blir möjligt att döma till fängelse och skyddstillsyn för ett brott kan det diskuteras om prövotiden inte bör bli kortare än tre år.

Prövotiden efter villkorlig frigivning kan begränsas till ett år. Det skulle måhända förefalla egendomligt om ett straff på exempelvis fängelse i tre månader följs av skyddstillsyn med övervakning under tre år, medan ett straff på t. ex. fängelse i ett år följs av övervakning under endast ett år.

Även om man genom den föreslagna påföljds kombinationen skulle gå emot en allmän grundsats att ett brott inte bör medföra två påföljder av

allmän karaktär, torde det i praktiken vara av värde för domstolen att få ytterligare en möjlighet att differentiera påföljden.

Jämlikt 28 kap. 3 § brottsbalken äger domstolen, om den dömde ej fyllt 23 år, besluta att förordnande om behandling i anstalt vid dom å skyddstillsyn skall gå i verkställighet utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Strafflagberedningen anförde i sitt slutbetänkande att det var angeläget att reaktionen mot den dömde sattes in utan uppskov, emedan möjligheterna att ändamålsenligt planera skyddstillsynen uppenbarligen skulle försämrans om vården i frihet efter någon tid kom att avbrytas av anstaltsbehandling under två månader. Detta gällde inte minst i de fall då sådan behandling ansågs erforderlig och framför allt när det var fråga om unga brottslingar. Någon åldersgräns vid domstols förordnande om omedelbar verkställighet angavs inte i strafflagberedningens förslag.

I lagrådsremissen år 1960 anförde departementschefen att han inte kunde biträda strafflagberedningens förslag i fråga om omedelbar verkställighet av anstaltsbehandling såvitt gällde vuxna lagöverträdare. Däremot fann han avgörande hinder inte möta mot att domstolen — liksom vid ungdomsfängelse — fick möjlighet att förordna om omedelbar verkställighet beträffande den som är under 23 år.

När domstol finner förutsättningar föreligga för förordnande om anstaltsbehandling vid dom å skyddstillsyn, torde det såväl för den som är under som över 23 år vara lämpligt att behandlingen kan sättas in omedelbart. Med hänsyn till svårigheterna ur resocialiseringssynpunkt efter anstaltsvistelsen och planeringen av vården i frihet bör domstolen äga befogenhet att om särskilda skäl föreligger oavsett den dömdes ålder besluta att förordnandet om behandling i anstalt skall gå i verkställighet utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. I vart fall bör den nuvarande bestämmelsen modifieras.

Åberopande det anförda hemställas,

att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom förordnas *dels* att i 26 kap. brottsbalken skall införas en ny paragraf betecknad 1 a, av nedan angiven lydelse, *dels* att 28 kap. 3 och 4 §§ nämnda lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

26 kap.

1 a §.

Om det prövas erforderligt att den tilltalade ställes under övervakning, må jämte fängelse understigande sex månader dömas till skyddstillsyn.

28 kap.

3 §.

Har den — — — särskilt stadgat.

Rätten äger besluta att förordnande som i första stycket sägs skall gå i verkställighet utan hinder av att domen å skyddstillsyn icke vunnit laga kraft. Har den dömde fyllt 23 år, må sådant beslut meddelas endast om särskilda skäl föreligga.

4 §.

Skyddstillsyn fortgår under en prøvotid av tre år. Vid tillämpning av 26 kap. 1 a § må prøvotiden bestämmas till kortare tid dock minst ett år.

Prövotiden räknas — — — den dömde.

Har rätten — — — för domen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967.

Stockholm den 26 januari 1966

Astrid Kristensson